

Polarisering og opinionsdynamikker i den digitale offentligheten

Rune Karlsen

Professor, Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo
rune.karlsen@media.uio.no

Kari Steen-Johnsen

Forsker I, Institutt for samfunnsforskning
kari.steen-johnsen@samfunnsforskning.no

Introduksjon

Polarisering, forstått som en prosess der politiske motsetninger og ytterpunkter skjerpes, har fått mye oppmerksomhet det siste tiåret. Det gjelder både i den offentlige debatten og i forskningslitteraturen. Symposiet som denne artikkelen er en del av, er et godt eksempel på det. Selv om en viss grad av motsetning og konflikt er nødvendig for å få fram politiske alternativer i et representativt demokrati, blir polarisering ofte omtalt med bekymring i dagens opinionsklima – som noe som forhindrer konstruktiv politisk debatt og forming av felles løsninger. Den politiske situasjonen i USA blir gjerne et referansepunkt for slike bekymringer med henvisning til det konfliktfylte forholdet mellom demokrater og republikanere (Klein, 2020; Iyengar et al., 2019; Mason, 2018). Men også i Norge er spørsmålet om økende polarisering på agendaen (Knudsen, 2021; Wollebæk et al., 2022; Mangset et al., 2022).

Framveksten av sosiale medier og en digital offentlighet blir ofte betraktet som viktige faktorer bak slik politisk polarisering (se Kubin & von Sikorski, 2021 for en gjennomgang). For bare et par tiår siden var mediasystemene i vestlige demokratier kjennetegnet av fjernsynets dominans og kringkasting, relativt få medier og et begrenset tilbud av medieinnhold. Digitalisering og ny medieteknologi har bidratt til uendelig mange kanaler og plattformer samt grunnleggende nye måter å produsere, distribuere og konsumere medieinnhold på, noe som fører til at vi kanskje i mindre grad enn før eksponeres for det samme innholdet (Prior, 2007). I tillegg er den nye digitale offentligheten kjennetegnet av nettverk. Internett og spesielt sosiale medier knytter kanaler, plattformer og individer sammen og har gjort at flere stemmer kan gjøre seg gjeldende, og at meningsfeller og -motstandere møtes og konfronterer hverandre på nye måter.

I utgangspunktet kan mangfoldet av stemmer og perspektiver som finnes i den digitale offentlige sfæren, kunne bidra til større forståelse og aksept for ulikhet og derfor motvirke polarisering mellom ulike grupper. Likevel har digitalisering og sosiale medier, særlig de

siste årene, altså fått mer oppmerksomhet som en negativ kraft i dagens demokratier. I dette bidraget diskuterer vi nærmere hvilke trekk ved den digitale offentligheten som potensielt drar i retning polarisering, og diskuterer hvordan det kan påvirke opinionsprosesser på individnivå. I tillegg er vi også opptatt av hvordan den digitale offentligheten kan bidra til en polarisering av *politisk kunnskap*, og hvordan det påvirker opinionsprosesser.

Vi peker på to tilsynelatende motstridende strukturelle trekk ved den digitale offentligheten med relevans for polarisering. På den ene siden har digitalisering tilrettelagt for selektivitet gjennom fragmentering av mediekkanaler, plattformer og innhold, gjerne begrepsfestet som et potensial for å danne ekkokamre. På den andre siden muliggjør sosiale mediers nettverksfunksjon kraftfull mobilisering rundt politiske saker og konfrontasjon mellom meningsmotstandere, begrepsfestet som skyttergravsdynamikker (Karlsen et al., 2017). Vi argumenterer for at både ekkokammer- og skyttergravsdynamikker kan spille seg ut samtidig, forsterke hverandre og bidra til politisk polarisering. I denne gjennomgangen vil vi vektlegge trekk ved den digitale offentligheten som potensielt kan føre til polarisering. Likevel er det ikke gitt at dette blir resultatet. Vi følger derfor opp med en kritisk drøfting av påstander om polarisering basert på hva vi vet om den norske offentligheten og opinionsprosesser i den norske befolkningen.

Dynamikker i den digitale offentligheten

Internett og sosiale medier utgjør en grunnleggende struktur for offentlig kommunikasjon, som skiller seg fra tidligere strukturer på betydningsfulle måter. Framveksten av disse mediene innebar en desentralisering av muligheten til å kommunisere (Benkler, 2006) og en nedbygging av tradisjonelle mediers portvoktermakt (Bruns, 2018; Chadwick, 2017). Dagens offentlighet kalles likevel gjerne hybrid fordi tradisjonelle mediekkanaler eksisterer ved siden av og i samspill med nye digitale plattformer (Chadwick, 2017). Digitalisering har bidratt til at mediesystemene er fragmentert over tid. Med fragmentering mener vi her at antall kanaler og plattformer har økt voldsomt, og at disse tilbyr store mengder informasjon og innhold som mediebrukerne kan velge mellom.

Et sentralt perspektiv i forskningen om implikasjonene av disse valgmulighetene er ideen om «selektiv eksponering» (f.eks. Stroud, 2017). Selektiv eksponering innebærer at vi oppsøker medieinnhold som støtter opp om våre eksisterende interesser, oppfatninger og holdninger, samt unngår informasjon som utfordrer disse. I forlengelsen av at mediekonteksten muliggjorde en sterkere sammenheng mellom folks predisposisjoner og medieinnhold, regnet mange med at offentligheten ville fragmenteres i ulike segmenter der individer bare ville bli eksponert for informasjon og budskap tilpasset deres eksisterende oppfatninger og meninger om verden: altså at offentligheten i større grad ville bestå av en rekke såkalte ekkokamre, kjennetegnet av at deltakere som delte samme politiske holdninger, støtter hverandres synspunkter og er lite eksponert for motstridende argumenter og perspektiver (Sunstein, 2007; Terren & Borge-Bravo, 2021). Algoritmene som er bygget inn i sosiale medier-plattformer, og som har til hensikt å presentere brukere for mer av innhold de har vist at de liker, tenkes å underbygge slike prosesser (Pariser, 2011; Thorson et al., 2021). Hvis disse forutsetningene stemmer, har vi å gjøre med det vi kan kalle «ekkokammer-dynamikker» i den digitale offentligheten (Karlsen et al., 2017).

I den internasjonale forskningen er det fremdeles en stor debatt om hvorvidt selektiv eksponering leder til dannelsen av ekkokamre (Barberá, 2015; Bond & Sweitzer, 2022; Coleoni et al., 2014). På den ene siden finner mange studier av politiske nettverk på sosiale medier-plattformer at folk tenderer mot å være koblet til andre med sammenfallende poli-

tiske sympatier og partipreferanser (Bakshy et al., 2015; Barberá, 2015; Himmelboim et al., 2013). På den andre siden viser et sett studier at når man spør folk selv om hva slags innhold de leser og hvem de diskuterer med, eksponeres de likevel for motstridende innhold og synspunkter (Gil de Zuniga et al., 2013). Metastudier viser at et hovedskille går mellom studier som analyserer data fra sosiale medier-plattformer, og studier som baserer seg på selvrapportering (Lorenz-Spreen et al., 2022; Terren & Borge-Bravo, 2021). Førstnevnte finner ekkokamre, mens sistnevnte viser mer mangfoldig eksponering. Blant de som mener at ekkokamre i liten grad er et problem, argumenteres det for at studier av enkeltplattformer i liten grad gir et bilde av individers helhetlige nyhetsbruk (Bond & Sweitzer, 2022), og at det er nødvendig å forstå online-aktiviteter i sin kontekst (Vaccari et al., 2016).

Fragmentering, og den mulige dannelsen av ekkokamre, er bare ett aspekt ved den digitale offentligheten. Et annet viktig kjennetegn ved den digitale offentligheten, nettverk og nettverkslogikk bidrar til andre typer dynamikker. Fordi kommunikasjonen er basert på digitale, sosiale nettverk, får vi en «liten verden», der mange kan nå mange fordi de er knyttet sammen (Easley & Kleinberg, 2010). Innhold kan også spres raskt gjennom disse nettverkene, slik vi har sett både i globale mobiliseringer som #metoo og #blacklivesmatter og i nasjonal kontekst, som i @Folkeaksjonen nei til bompenger og @bunadsgeriljaen. Disse trekkene kan tenkes å legge til rette ikke bare for økt deltagelse, men også for en pluralisering av stemmer som ytrer seg om politikk, og får satt saker vanlige borgere bryr seg om, på agendaen (Boulianne, 2020; Vaccari & Valeriani, 2021). I et demokratiperspektiv må dette anses som en positiv utvikling.

Likevel muliggjør sosiale mediers nettverksfunksjon en kraftfull mobilisering rundt politiske saker, og konfrontasjon mellom meningsmotstandere, fordi nettverk kobler individer og aktører sammen. Uenighet og sterke, tydelige argumenter får samtidig oppmerksomhet og blir synlige. Dette kan virke selvforsterkende fordi individer tilpasser seg denne nettverkslogikken og spissformulerer budskap for å få oppmerksomhet og skape reaksjoner både blant meningsfeller og motstandere. Når en offentlighet kjennetegnes av at meningsmotstandere konfronterer hverandre i harde ordelag uten tilløp til eller uttalt ønske om tilnærming mellom meningsmotstanderne, beskriver vi det som «skyttergravsdynamikker» (Karlsen et al., 2017; se også Wollebæk et al. 2019). Et viktig trekk ved denne typen dynamikker er at konfrontasjonen foregår i en kontekst der man også kan hente støtte fra meningsfeller. Denne kombinasjonen av støtte og motstand kan tenkes å være gjensidig forsterkende og bidra til kraftfull konfrontasjon (Karlsen et al., 2017).

I det følgende skal vi se at både ekkokammer- og skyttergravsdynamikker i den digitale offentligheten kan knyttes til opinionsprosesser der eksisterende holdninger forsterkes.

Ekkokammer-, skyttergravsdynamikk og opinionsprosesser

Opinionsprosesser handler om hvordan individer gjennom politisk erfaring og konsum av politisk informasjon danner politiske oppfatninger og holdninger. I slike prosesser blir hva slags type informasjon vi blir eksponert for, og hvordan denne prosesseres, sentralt (f.eks. Zaller 1992). Som nevnt er premisset for ekkokammerteselen selektiv eksponering, altså at individer oppsøker medieinnhold som støtter eksisterende oppfatninger, meninger og holdninger, samt unngår innhold som motsier disse (Stroud, 2017). Festinger (1957) knyttet selektiv eksponering til dissonansteori. Det er psykologisk ubehagelig med budskap som går på tvers av våre egne oppfatninger og holdninger, og derfor vil folk gjerne velge dem bort. Senere arbeider har også knyttet selektiv eksponering til at det krever mindre innsats, samt at medieinnhold som støtter våre eksisterende oppfatninger og holdninger, oppleves

som å være av bedre kvalitet (se Stroud, 2017 for en diskusjon og gjennomgang av mulige faktorer).

Opinionsprosesser i en offentlighet som består av ekkokamre, vil være kjennetegnet av det vi på norsk kan kalle bekreftelsesbias (confirmation bias). I ekkokamre er personer i liten grad utsatt for motstand, alternative perspektiver og modererende impulser. I en offentlighet preget av ekkokamre, er fora for åpen meningsutveksling erstattet av lukket gruppementalitet. I slike ekkokamre vil oppfatninger og holdninger forsterkes gjennom budskap som bekrefter disse oppfatningene og holdningene. Dette skjer blant annet fordi folk har en tendens til å vurdere informasjon som støtter deres egne synspunkter, som god og overbevisende (Taber et al., 2009). Selv om offentligheten ikke alene kjennetegnes av ekkokamre bestående av individer uten kontakt med meningsmotstandere, muliggjør fragmentering ekkokammerdynamikk og bekreftelsesbias, som forsterker eksisterende holdninger og kan bidra til polarisering (Karlsen et al., 2017).

Skyttergravsdynamikker viser til konfrontasjon av sterke meninger samt relativt varige motsetninger og uenighet. Selv om en offentlighet med slike kjennetegn sikrer at flere stemmer og argumenter blir synlige, er det grunn til å tro at resultatet, som navnet antyder, ikke er at individer endrer mening, selv om motparten presenterer gode argumenter. Den etter hvert omfattende litteraturen på det som på norsk kan kalles motivert argumentasjon (motivated reasoning), har vist at vi ikke kan forvente at folk møter budskap og argumenter nøytralt og forutsetningsløst (Kunda, 1990; Taber et al., 2009). En lang rekke studier har vist hvordan eksisterende holdninger sterkt påvirker hvordan folk prosesserer informasjon og argumenter gjennom selektive bedømmelsesprosesser (f.eks. Taber et al., 2009; Taber & Lodge, 2006). For eksempel er folks vurderinger av ny informasjon og argumenter som omhandler våpenkontroll, betinget av folks tidligere meninger om sakene (Taber & Lodge, 2006). Dette omtales som «disconfirmation bias». Folk bruker tid og kognitive ressurser på å argumentere mot informasjon og budskap som ikke passer overens med eksisterende oppfatninger og holdninger (Taber et al., 2009). Slik motivert argumentasjon kan resultere i en forsterkning av allerede eksisterende oppfatninger og holdninger fordi vi mobiliserer informasjon og argumenter knyttet til våre eksisterende oppfatninger og holdninger. En offentlighet preget av skyttergravsdynamikker, kan gjennom motivert argumentasjon og «disconfirmation bias» bidra til å forsterke eksisterende holdninger og motsetninger og dermed bidra til polarisering (Karlsen et al., 2017). Også når det gjelder opinionsprosesser, er et viktig trekk ved denne typen dynamikker at det foregår en kombinasjonen av støtte og motstand. Den digitale offentligheten utgjør altså, slik vi ser det, en struktur der bekreftelsesbias og motivert argumentasjon kan virke sammen og forsterke hverandre.

Informasjon og tilegning av politisk kunnskap er altså sentralt i opinionsprosesser fordi informasjon og kunnskap danner grunnlaget for holdningsdannelse. Slik informasjon og kunnskap kommer i hovedsak fra ulike typer nyhetsmedier. Stadig flere valgmuligheter i medietilbudet har også bidratt til bekymring for polarisering av kunnskap i form av økende ulikhet mellom de informasjonsrike og de informasjonsfattige (Prior, 2007). Under kringkastingsens storhetstid på 1970-, 80- og 90-tallet hadde mediebrukere få valg, og påstanden er at alle fikk med seg litt av det meste, slik det ble kuratert av redaktørene. I dagens situasjon er bekymringen at mediebruken vil bli mer spesialisert/fragmentert, og at store andeler av befolkningen derfor vil unngå medieinnhold om nyheter og samfunnsspørsmål (se Prior, 2007; Haugsgjerd et al., 2021). En slik polarisering av kunnskap i form av økende kunnskapsgap vil kunne føre til at oppfatninger og holdninger dannes med et informasjonsfattig utgangspunkt for stadig flere. En annen nærliggende bekymring er desinformasjon og misinformasjon, som har fått økende oppmerksomhet i forskningen og offentlige-

ten de siste årene (f.eks. Allcott et al., 2019; Altay, 2023). Dette kan føre til at deler av befolkningen danner politiske holdninger ikke bare på sviktende, men også feil grunnlag.

Like viktig: Et dominerende perspektiv for å forstå opinionsdannelse har vektlagt betydningen av elitediskursen, slik den blir framstilt i mediens politiske dekning, for å forstå variasjon i holdninger og holdningsendring (Zaller, 1992). Hvis en tolkningsramme dominerer i nyhetsdekningen, har, ifølge Zaller (1992, s. 8), befolkningen få andre muligheter enn å følge elitekonsensusen. Graden av variasjon i elitediskursen er derfor sentralt for opinionsdannelse og holdningsendring.¹ En offentlighet kjennetegnet av fragmentering og nettverk, og av ekkokammer- og skyttergravsdynamikk, utfordrer fruktbarheten i dette dominerende perspektivet. Muligheten for å møte en tolkningsramme rundt et saksfelt som er tilpasset eksisterende holdninger og oppfatninger, er større i den digitale offentligheten enn den som var dominert av kringkasting for et par tiår siden. Opinionsprosesser må derfor i dag i større grad forstås som et resultat av et samspill mellom dynamikker på sosiale medier og konsum av nyhetsdekning gjennom nyhetsmedier. Det er rimelig å anta at ekkokammer- og skyttergravsdynamikker kan bidra til mer motivert argumentasjon knyttet til nyheter og tilegning av kunnskap – altså forsterke tendenser til at ny informasjon som passer godt inn i eksisterende holdningsstruktur, lett aksepteres, men at ny informasjon som utfordrer oppfatninger og holdninger, mobiliserer motargumenter hos den enkelte og avvises (jf. Kunda, 1990; Taber & Lodge, 2006). I en slik prosess vil den partipolitiske karakteren til nyhetsdekningen antageligvis ha stor betydning. Hvis mediesystemet også er polarisert, vil ekkokammer- og skyttergravsdynamikk på sosiale medier resonnere sterkere med nyhetsdekningen enn hvis mediesystemet består av objektiv nyhetsrapportering. I det følgende diskuterer vi våre teoretiske argumenter i lys av hva vi vet om disse prosessene fra den norske virkeligheten.

Den digitale offentligheten og polarisering i Norge – hva vet vi?

I tråd med våre resonnementer finner empiriske studier internasjonalt at digitale medier ser ut til å fremme ulike former for politisk polarisering (Lorenz-Spreen et al., 2022). Likevel er denne sammenhengen avhengig av nasjonal politisk kontekst (Fletcher et al., 2020) og av hvilke sosiale medier-plattformer det er snakk om (Yarchi et al., 2021). Hvordan ser så situasjonen ut i Norge?

Som utgangspunkt legger vi til grunn at den hybride offentligheten i Norge består av tradisjonelle nyhetsmedier (fjernsyn, radio og (nett)aviser) og en dominerende rikskringkaster, som i stor grad bedriver objektiv nyhetsrapportering. Relativt få mener i tråd med dette at nyhetsmediene i Norge vinkler nyhetsoppslag på en partisk måte, mot eget standpunkt eller mening om sakene som dekkes. Dette gjelder for politikere, journalister og befolkningen (Kolltveit et al., 2022), men kritikk av det som oppfattes som mediens manglende objektivitet, finnes særlig på høyresiden og blant personer som er negative til innvandring (Kolltveit et al., 2022; Moe et al., 2022). Det er likevel en klar forskjell fra situasjonen i USA, som i økende grad domineres av partipolitiske nyhetsmedier.

Vi har begrenset forskning når det gjelder ekkokamre og polarisering i den norske digi-

1. Teorien om taushetsspiralen som ble utviklet på slutten av 1970-tallet, er et godt uttrykk for oppfatningen om at én elitediskurs dominerte mediebildet (Noelle-Neuman, 1974). Den hevdet at perspektivet som preget mediediskursen, var såpass dominerende at de som oppfattet at de var i mindretall, ville forbli tause fordi de var redd for å bli sosialt isolert. Taushetsspiralen har alltid vært kritisert for å vektlegge gruppetilhørighet i for liten grad, og både fragmentering og nettverkskjennetegn på dagens offentlighet gjør det enda enklere å finne fram til meningsfeller i dag.

tale offentligheten. En studie av den politiske Twitter-sfæren viser at denne er tett sammenknyttet, og i liten grad er oppdelt i separate ideologiske nettverk (Enjolras & Salway, 2022). Det betyr for eksempel at selv om brukere oftere interagerer med folk som tilhører samme partipolitiske samtalefellesskap, foregår det også utveksling på tvers mellom disse fellesskapene. Her skiller Norge seg for eksempel fra USA, der de partipolitiske fellesskapene gjerne er mer adskilt (Barberá, 2015). Likevel peker Enjolras og Salway (2022) på at folk tenderer mot å retvitte innhold som kommer fra sitt eget politiske fellesskap – høyresiden retvitte høyresiden tweets og venstresiden det motsatte – og peker på at dette kan utgjøre en form for polarisering. De konkluderer dermed med at det vi ser i Norge, er en digital offentlighet med liten grad av ekkokamre, men samtidig polarisering i denne mer spesifikke forstanden.

Disse funnene samsvarer godt med resultater fra individstudier av folks politiske deltakelse på nett. Når vi spør folk om de diskuterer med likesinnede og med meningsmotstandere i sosiale medier, sier den største andelen at de gjør begge deler (Enjolras et al., 2013; Karlsen et al., 2017). Men selv om folk diskuterer på tvers av politiske ståsteder, kan diskusjonen lede til meningsforsterkning gjennom ekkokammer- og skyttergravsdynamikker, slik vi har beskrevet ovenfor. I tråd med den veien en del av den internasjonale forskningen beveger seg, indikerer altså norske funn at for å forstå eventuelle polariseringsprosesser gjennom den digitale offentligheten må man undersøke hva slags interaksjon som foregår innenfor og mellom strukturene (Barberá, 2020; Vaccari et al., 2016). Det er med andre ord ikke nok å peke på at ekkokamre finnes, for å konstatere polarisering. På samme måte kan overlapp av uenighet innebære både konstruktiv meningsutveksling og skyttergravsdynamikk. Det finnes få studier av konfrontasjon i digitale nettverk. En studie av diskusjonstråder knyttet til VGs nyhetssaker på Facebook, fant stor grad av uenighet og konfrontasjon og liten grad av tilnærming og læring i argumentene, altså det vi kaller skyttergravsdynamikk (Sjøholt, 2022).

En studie av aktive nettdebattanter og deres holdninger viser at disse faktisk *er* mer polarisert enn resten av befolkningen når det gjelder partipolitikk, politiske holdninger og holdninger til ytringsfrihet (Fladmoe et al., 2022). Blant dem som er aktive på nettet, er det relativt flere som stemmer på ytterpartier som Rødt, SV og særlig FrP, og nettdebattantene plasserer seg oftere på ytterpunktene når det gjelder for eksempel innvandringspolitikk, likestilling og klima. Vi har ikke studert endringer hos de aktive nettdebattantene over tid og kan derfor ikke si noe om hvorvidt det er de mest polariserte som oppsøker nettdebatten, eller om de er blitt mer polarisert gjennom deltagelsen. Studien av ekkokammer- og skyttergravsdynamikker antyder likevel at vi kan ha å gjøre med en vekselvirkning, der de med sterkere meninger på hver side oftere blir med i debatten, og at meningene forsterkes gjennom deltagelsen (Karlsen et al., 2017).

Påstanden om at andelen nyhetsunnvikere og politiske kunnskapsgap vil øke betraktelig i en digital offentlighet med uendelige valg, får imidlertid mindre støtte i forskningslitteraturen (Karlsen et al., 2020; Haugsgjerd et al., 2021). En grunn til dette kan være at sosiale medier også kobler flere velgergrupper på den politiske offentligheten (Haugsgjerd & Karlsen, 2022). Det er altså lite som tyder på at den digitale offentligheten polariserer befolkningen i en kunnskapsløs og kunnskapsrik gruppe. Når det er sagt, ser sosiale medier ut til å være en mindre egnet kanal for å holde seg oppdatert om politikk og samfunnsspørsmål enn tradisjonelle medier (Haugsgjerd et al., 2023). I hvilken grad ekkokammer og skyttergravsdynamikk påvirker kunnskapstilegning fra redaksjonelle medier, vet vi lite om. Vi har behov for mer kunnskap om hvordan ekkokammer- og skyttergravsdynamikk på sosiale medier spiller sammen med måten folk tilegner seg informasjon på via nyheter i tradisjonelle kanaler.

Avslutning: Synliggjort meningsmotstand eller polarisering?

I denne artikkelen har vi med utgangspunkt i tidligere arbeider pekt på ekkokammer- og skyttergravsdynamikker som en inngang til å forstå aspekter ved den digitale offentligheten som kan bidra til polarisering. Et hovedpoeng for oss er at den digitale offentligheten ikke legger til rette for enten ekkokammer- eller skyttergravsdynamikker, men at begge dynamikkene kan spille seg ut samtidig. Digitalisering har ført til at offentligheten er fragmentert. Dette muliggjør ekkokammer og ekkokammerdynamikk. Nettverkaspektet i den digitale offentligheten knytter på den annen side individer og plattformer sammen og leder til mobilisering rundt ulike standpunkter, tydeliggjør motsetninger og muliggjør skyttergravsdynamikker. Et viktig trekk ved den digitale offentligheten er videre at en kombinasjonen av støtte og motstand kan tenkes å være spesielt kraftfull og forsterke prosesser knyttet til bekræftelsesbias og motivert argumentasjon. I sin tur kan dette føre til at politiske motsetninger sementeres. En viktig oppgave for framtidig forskning er, slik vi ser det, å bidra til teoretiske perspektiver og empirisk kunnskap om hvordan ekkokammer- og skyttergravsdynamikker på sosiale medier samspiller med nyhetsdekningen i tradisjonelle nyhetsmedier i opinionsprosesser på individnivå.

Et hovedspørsmål gjenstår: Skaper den digitale offentligheten polarisering, bidrar den til å forsterke eller opprettholde polarisering, eller kan også kjennetegn ved den digitale offentligheten motvirke polarisering? Forskningslitteraturen, slik vi leser den, er langt fra å tilby et entydig svar på disse spørsmålene. I denne artikkelen har vi fokusert på dynamikker i offentligheten som kan bidra til polarisering. Vi har også fokusert på kognitive prosesser, men det er sentralt at tone og form på argumenter og budskap, særlig i skyttergravene, må tenkes å forsterke eventuelle motsetninger. Vi har også fokusert på opinionsprosesser og holdningsforsterkning. Det er rimelig å anta at ekkokammer- og skyttergravsdynamikker også kan bidra til affektiv polarisering – altså at ulike grupper misliker hverandre i økende grad. I et demokratiperspektiv er det likevel viktig å påpeke at mylderet av stemmer har en egenverdi for de som ytrer seg. I den digitale offentligheten blir også flere argumenter og uenighet synlig. Selv om konsekvensene av slik uenighet på kort sikt er forsterkning av eksisterende oppfatninger og holdninger, kan langsiktige konsekvensene likevel være læring. Læring kan på sikt virke modererende, skape aksept for uenighet og motvirke polarisering. Det er også grunn til å tro at det først og fremst er de meningssterke som blir enda sikrere i sin sak gjennom ekkokammer- og skyttergravsdynamikk; effektene for de med moderate holdninger er svakere (Taber & Lodge, 2006; Karlsen et al., 2017).

Det er med andre ord fortsatt en del usikkerhet knyttet til hvordan vi skal forstå utviklingstrekk ved opinionsdannelse i den digitale offentligheten. En ting vi nok likevel kan fastslå med rimelig sikkerhet, er at motsetninger, spissformulerte argumenter samt skittkasting og negative personkarakteristikker er mer synlig i den digitale offentligheten enn i tidligere tiders kringkastingsoffentlighet. At motsetninger og harde konfrontasjoner er såpass synlige, kan påvirke vår alles oppfatning om polariseringsnivået i samfunnet: Vi tror at samfunnet er polarisert fordi sterk konfrontasjon, for mange, dominerer på sosiale medier. Gjennom å påvirke oppfatninger ved å synliggjøre motsetninger kan polarisering altså bli virkelig i sin konsekvens.

Referanser

- Allcott, H., Gentzkow, M. & Yu, C. (2019). Trends in the diffusion of misinformation on social media. *Research & politics*, 6(2). <https://doi.org/10.1177/2053168019848554>
- Altay, S., Nielsen, R.K. & Fletcher, R. (2023). News Can Help! The Impact of News Media and Digital Platforms on Awareness of and Belief in Misinformation. *The International Journal of Press/Politics*. <https://doi.org/10.1177/19401612221148981>
- Bakshy, E., Messing, S. & Adamic, L.A. (2015). Exposure to ideologically diverse news and opinion on Facebook. *Science*, 348(6239), 1130–1132. <https://doi.org/doi:10.1126/science.aaa1160>
- Barberá, P. (2015). Birds of the Same Feather Tweet Together: Bayesian Ideal Point Estimation Using Twitter Data. *Political Analysis*, 23(1), 76–91. <https://doi.org/10.1093/pan/mpu011>
- Barberá, P. (2020). Social Media, Echo Chambers, and Political Polarization. I N. Persily & J. Tucker (red.), *Social Media and Democracy: The State of the Field*. Cambridge University Press.
- Barberá, P. & Rivero, G. (2014). Understanding the Political Representativeness of Twitter Users. *Social Science Computer Review*, 33(6), 712–729. <https://doi.org/10.1177/0894439314558836>
- Benkler, Y. (2006). *The wealth of networks : how social production transforms markets and freedom*. Yale University Press.
- Bond, R.M. & Sweitzer, M.D. (2022). Political Homophily in a Large-Scale Online Communication Network. *Communication Research*, 49(1), 93–115. <https://doi.org/10.1177/0093650218813655>
- Boulianne, S. (2020). Twenty Years of Digital Media Effects on Civic and Political Participation. *Communication Research*, 47(7), 947–966. <https://doi.org/10.1177/0093650218808186>
- Bruns, A. (2018). *Gatewatching and news curation : journalism, social media, and the public sphere*. Peter Lang.
- Chadwick, A. (2017). *The hybrid media system : politics and power* (2. utg.). Oxford University Press.
- Colleoni, E., Rozza, A. & Arvidsson, A. (2014). Echo Chamber or Public Sphere? Predicting Political Orientation and Measuring Political Homophily in Twitter Using Big Data. *Journal of Communication*, 64(2), 317–332. <https://doi.org/10.1111/jcom.12084>
- Easley, D. & Kleinberg, J. (2010). *Networks, crowds, and markets : reasoning about a highly connected world*. Cambridge University Press.
- Enjolras, B., Karlsen, R., Steen-Johnsen, K. & Wollebæk, D. (2013). *Liker – liker ikke. Sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet*. Cappelen Damm Akademisk.
- Enjolras, B. & Salway, A. (2022). Homophily and polarization on political twitter during the 2017 Norwegian election. *Social Network Analysis and Mining*, 13(1), 10. <https://doi.org/10.1007/s13278-022-01018-z>
- Festinger, L. 1957. *A theory of cognitive dissonance*. Row, Peterson & Company.
- Fladmoe, A., Steen-Johnsen, K. & Enjolras, B. (2022). Hvem deltar i den nye offentligheten? Aktive nettdebattanter og deres holdninger. I M. Mangset, A. Midtbøen & K. Thorbjørnsrud (red.), *Ytringsfrihet i en ny offentlighet : grensene for debatt og rommet for kunnskap* (s. 76–94). Universitetsforlaget.
- Fletcher, R., Cornia, A., & Nielsen, R.K. (2020). How Polarized Are Online and Offline News Audiences? A Comparative Analysis of Twelve Countries. *The international journal of press/politics*, 25(2), 169–195. <https://doi.org/10.1177/1940161219892768>
- Gil de Zuniga, H., Bachmann, I., Hsu, S.-H. & Brundidge, J. (2013). Expressive Versus Consumptive Blog Use: Implications for Interpersonal Discussion and Political Participation. *International Journal of Communication*, 7, 1538–1559. <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/2215>
- Haugsgjerd, A., Hesstvedt, S. & Karlsen, R. (2021). Increased Media Choice and Political Knowledge Gaps. A Comparative Longitudinal Study of 18 Established Democracies. *Political Communication*, 38(6), 731–750. <https://doi.org/10.1080/10584609.2020.1868633>
- Haugsgjerd, A. & Karlsen, R. (2022). Election campaigns, news consumption gaps and social media: Equalizing political news use when it matters? *The International Journal of Press/Politics*. <https://doi.org/10.1177/19401612221112014>
- Haugsgjerd, A., Karlsen, R., Steen-Johnsen, K. & Beyer, A. (2023). Uninformed or misinformed in the digital news environment? How Social Media News Use Affects Two Dimensions of Political Knowledge. *Political Communication*. <https://doi.org/10.1080/10584609.2023.2222070>

- Himmelboim, I., McCreery, S. & Smith, M. (2013). Birds of a Feather Tweet Together: Integrating Network and Content Analyses to Examine Cross-Ideology Exposure on Twitter. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 18(2), 154–174. <https://doi.org/10.1111/jcc4.12001>
- Iyengar, S., Lelkes, Y., Levendusky, M., Malhotra, N. & Westwood, S.J. (2019). The Origins and Consequences of Affective Polarization in the United States. *Annual Review of Political Science*, 22(1), 129–146. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-051117-073034>
- Karlsen, R., Steen-Johnsen, K., Wollebæk, D. & Enjolras, B. (2017). Echo chamber and trench warfare dynamics in online debates. *European Journal of Communication*, 32(3), 257–273. <https://doi.org/10.1177/0267323117695734>
- Karlsen, R., Beyer, A. & Steen-Johnsen, K. (2020). Do High-Choice Media Environments Facilitate News Avoidance? A Longitudinal Study, 1997–2016. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 64(5), 794–814. <https://doi.org/10.1080/08838151.2020.1835428>
- Klein, E. (2020). *Why We're Polarized*. Simon & Schuster.
- Knudsen, E. (2021). Affective Polarization in Multiparty Systems? Comparing Affective Polarization Towards Voters and Parties in Norway and the United States. *Scandinavian political studies*, 44(1), 34–44. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12186>
- Kolltveit, K., Karlsen, R. & Figenschau, T. (2022). Partiske medier? «Fiendtlig medie»-persepsjon hos borgere, politikere og journalister. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 38(4), 214–229. <https://doi.org/10.18261/nst.38.4.6>
- Kubin, E. & von Sikorski, C. (2021). The role of (social) media in political polarization: a systematic review. *Annals of the International Communication Association*, 45(3), 188–206. <https://doi.org/10.1080/23808985.2021.1976070>
- Kunda, Z. (1990). The Case for Motivated Reasoning. *Psychological Bulletin*, 108(3), 480–498. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.108.3.480>
- Lorenz-Spreen, P., Oswald, L., Lewandowsky, S. & Hertwig, R. (2022). A systematic review of worldwide causal and correlational evidence on digital media and democracy. *Nature Human Behaviour*, 7, 74–101. <https://doi.org/10.1038/s41562-022-01460-1>
- Mangset, M., Midtbøen, A. & Thorbjørnsrud, K. (2022). *Ytringsfrihet i en ny offentlighet : grensene for debatt og rommet for kunnskap*. Universitetsforlaget.
- Mason, L. (2018). *Uncivil Agreement. How Politics Became Our Identity*. Chicago University Press.
- Moe, H., Fladmoe, A., Thorbjørnsrud, K. & Finstad, U. (2022). Tillit til mediene. Falske nyheter og partiske journalister? *Ytringsfrihet i en ny offentlighet*, 113–133. <https://doi.org/doi:10.18261/9788215051017-2022-06>
- Noelle-Neumann, E. (1974). The spiral of silence: A theory of public opinion. *Journal of Communication*, 24, 43–51. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1974.tb00367.x>
- Pariser, E. (2011). *The filter bubble: what the Internet is hiding from you*. Penguin Press.
- Prior, M. (2007). *Post-broadcast democracy: how media choice increases inequality in political involvement and polarizes elections*. Cambridge University Press.
- Sjøholt, A.M. (2022). *Ekkokammer og skyttergravskrig på sosiale medier En studie av debattynamikker i kommentarfelt under nyhetsoppslag om klimaendringer på Facebook*. Institutt for medier og kommunikasjon. Universitetet i Oslo. Masteroppgave.
- Stroud, N.J. (2017). Selective Exposure Theories. I K. Kenski & K.H. Jamieson (red.), *The Oxford Handbook of Political Communication*. Oxford University Press.
- Sunstein, C. (2007) *Republic.com 2.0*. Princeton University Press.
- Taber, C.S. & Lodge, M. (2006). Motivated skepticism in the evaluation of political beliefs. *American Journal of Political Science*, 50(3), 755–769. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2006.00214.x>
- Taber C., Cann, D. & Kucsova, S. (2009). The motivated processing of political arguments. *Political Behavior*, 32, 137–155. <https://doi.org/10.1007/s11109-008-9075-8>
- Terren, L. & Borge-Bravo, R. (2021). Echo Chambers on Social Media: A Systematic Review of the Literature. *Review of Communication Research*, 9, 99–118.
- Thorson, K., Cotter, K., Medeiros, M. & Pak, C. (2021). Algorithmic inference, political interest, and exposure to news and politics on Facebook. *Information, communication & society*, 24(2), 183–200. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2019.1642934>

- Vaccari, C. & Valeriani, A. (2021). *Outside the Bubble. Social Media and Political Participation in Western Democracies*. Oxford University Press.
- Vaccari, C., Valeriani, A., Barberá, P., Jost, J.T., Nagler, J. & Tucker, J.A. (2016). Of Echo Chambers and Contrarian Clubs: Exposure to Political Disagreement Among German and Italian Users of Twitter. *Social Media + Society*, 2(3). <https://doi.org/10.1177/2056305116664221>
- Yarchi, M., Baden, C. & Kligler-Vilenchik, N. (2021). Political Polarization on the Digital Sphere: A Cross-platform, Over-time Analysis of Interactional, Positional, and Affective Polarization on Social Media. *Political communication*, 38(1–2), 98–139. <https://doi.org/10.1080/10584609.2020.1785067>
- Wollebæk, D., Karlsen, R. Steen-Johnsen, K. & Enjolras, B. (2019). Anger, Fear, and Echo Chambers: The Emotional Basis for Online Behavior. *Social Media + Society*. <https://doi.org/10.1177/2056305119829859>
- Wollebæk, D., Brekke, J.P. & Fladmoe, A. (2022). Polarization in a consensual multi-party democracy – attitudes toward immigration in Norway. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*. <https://doi.org/10.1080/17457289.2022.2139380>
- Zaller, J. R. (1992) *The Nature and Origins of Mass Opinion*. Cambridge University Press.